

Imamo u Dalmaciji pred sobom narod još zbilja vas zauzet i predan vezivu i vezilačkom radu.

Zadojena tim prirodnim ljepotama i umjetničkim ostacima prošlih kultura, duša je prostoga ali oštroidnog i oštroumnog puka stvorila divnim proizvodima svojih ruku ovu našu narodnu umjetnost kojom se možemo potpunim pravom ponositi i dičiti.

Ta je naša umjetnost, osobito ženski radovi, puna neodoljive ljepote, duševne i umne sadržine, puna čara, efekta i harmonije.

U tim umjetninama, sigurno, pravo je uživanje promatrati i utvrđivati, koliko ima u njima toga ili onoga uticaja. No ipak ostaje nešto u svemu tomu što je naše i što čini da bude u svojoj cjelini naše. Ono gotovo čudesno i nepojmljivo, instinktivno postavljanje umjesne šare, umjesna oblika, i odabiranje tačnog i pravog mjesta i prostora — to je ona zajednička crta koja nam daje pravu narodnu karakteristiku! Nema tu nikada nikakva nagomilavanja uza sve raskošno bogatstvo uresa, uza svu neodoljivu potrebu da se ispuni i oživi svaka površina. Kao da je svaki pojedini komad izašao ispod ruke velika majstora i bio izdjelan po najstrožim umjetničkim zakonima!

Marna kućanica, pobuđena samo svojim običajem, ponešena prirodnom spretnošću svoje ruke i vođena svojim izučenim okom, ni najmanje razmažena radi zahtjeva porodice i seoskog rodbinstva, stvara ovdje, bez stanke i odmora, i uvijek i svuda na osnovu baštinjenog likovnog bogatstva i najizrađenijih tehnika, gotovo iz svakog komada odjeće, po jedan uzorak narodne pučke umjetnosti, ni jedan naličan drugome, nego svaki po sebi odličan, čak i nenadmašiv u svojoj vrsti.

Ti vezovi, ti radovi izvijali su se iz srca i duše naše žene radilice i trudbenice, pak stoga i imaju u sebi karakter neke nujne poezije, ali pune ozbiljnosti, stroge ljepote i južnjačke topline. Iz tih se radova ispoljuje snažna sposobnost našeg naroda da stvori svojom vlastitom snagom bezbroj čitavih kompozicija i svojom spretnošću u sastavljanju raznih šara, crta i likova, trajne ornamentalne vrijednosti bujne i obilne varijacije sa utjelovljenim oblicima skladnosti i jedinstva.

Mirni sklad crta i ornamenata u našim ženskim narodnim radnjama i zgodno primjenjivanje i spajanje boja produkt su raspoloženja narodnog duha, produkt slobodne fantazije i vedra rasuđivanja što daje narodnim tvorevinama, naravnost u prilagođivanju šara i potrebnu skladnost i srazmjernost u ornamentima.

Kad поближе promotrimo te ornamente, naročito ženske umjetničke radove, osjećamo neku savršenu složenost i preglednu cjelovitost; osjećamo da je ta cjelina djelo velike i čiste duše koja probija i ljupko govori iz svih onih raznovrsnih čestica od kojih je složena.